Evropský parlament
2019–2024

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

2023/2113(INI)

26. 10. 2023

NÁVRH ZPRÁVY

o zprávě Komise o právním státu za rok 2023
(2023/2113(INI))

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

Zpravodajka: Sophia in 't Veld

Zpravodaj přidruženého výboru v souladu s článkem 57 jednacího řádu:
Adrián Vázquez Lázara, Výbor pro právní záležitosti

PR_INI

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o zprávě Komise o právním státu za rok 2023
(2023/2113(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na Smlouvu o Evropské unii (dále jen „SEU“), zejména na její článek 2, čl. 3 odst. 1, čl. 3 odst. 3, druhý pododstavec, čl. 4 odst. 3 a články 5, 6, 7, 11, 19 a 49,

– s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na její články, které se týkají dodržování, prosazování a ochrany demokracie, právního státu a základních práv v Unii, včetně článků 70, 258, 259, 260, 263, 265 a 267,

– s ohledem na Listinu základních práv Evropské unie,

– s ohledem na judikaturu Soudního dvora Evropské unie,

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 5. července 2023 nazvané „Zpráva o právním státu 2023 – Stav právního státu v Evropské unii“ (COM(2023)0800),

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2020/2092 ze dne 16. prosince 2020 o obecném režimu podmíněnosti na ochranu rozpočtu Unie[1] (nařízení o podmíněnosti dodržováním zásad právního státu),

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/692 ze dne 28. dubna 2021, kterým se zavádí program Občané, rovnost, práva a hodnoty a zrušují nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1381/2013 a nařízení Rady (EU) č. 390/2014[2],

– s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv,

– s ohledem na nástroje OSN pro ochranu lidských práv a základních svobod a doporučení a zprávy všeobecného pravidelného přezkumu ze strany OSN i na judikaturu orgánů zřízených smlouvami OSN a na zvláštní postupy Rady pro lidská práva,

– s ohledem na doporučení a zprávy Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva, Vysokého komisaře pro národnostní menšiny, zástupce pro svobodu sdělovacích prostředků a dalších orgánů Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE),

– s ohledem na Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, Evropskou sociální chartu, judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a Evropského výboru pro sociální práva, úmluvy, doporučení, rezoluce, stanoviska a zprávy Parlamentního shromáždění, Výboru ministrů, komisaře pro lidská práva, Evropské

[1] Úř. věst. L 433 I, 22.12.2020, s. 1.
[2] Úř. věst. L 156, 5.5.2021, s. 1.

komise proti rasismu a nesnášenlivosti, Řídícího výboru pro boj proti diskriminaci, pro rozmanitost a inkluzi, Benátské komise a dalších orgánů Rady Evropy,

– s ohledem na memorandum o porozumění mezi Radou Evropy a Evropskou unií ze dne 23. května 2007 a na závěry Rady ze dne 8. července 2020 o prioritách EU pro spolupráci s Radou Evropy v letech 2020–2022,

– s ohledem na odůvodněný návrh rozhodnutí Rady o zjištění zřejmého nebezpečí závažného porušení zásady právního státu ze strany Polské republiky (COM(2017)0835), který dne 20. prosince 2017 v souladu s č. 7 odst. 1 SEU předložila Komise;

– s ohledem na zprávu Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA) ze dne 19. července 2022 s názvem „Evropská občanská společnost: stále pod tlakem“, zprávu agentury FRA ze dne 8. června 2022 s názvem „Zpráva o základních právech – 2022“, ze dne 19. srpna 2022 s názvem „Ochrana občanského prostoru v EU“ a ze dne 3. listopadu 2022 s názvem „Antisemitismus – přehled antisemitských incidentů zaznamenaných v Evropské unii v letech 2011–2021“ a na její další zprávy, údaje a nástroje, zejména informační systém Evropské unie pro základní práva (EFRIS),

– s ohledem na své usnesení ze dne 25. října 2016 obsahující doporučení Komisi o vytvoření mechanismu EU pro demokracii, právní stát a základní práva[3],

– s ohledem na své usnesení ze dne 1. března 2018 o rozhodnutí Komise aktivovat čl. 7 odst. 1 SEU v souvislosti se situací v Polsku[4],

– s ohledem na své usnesení ze dne 19. dubna 2018 o nutnosti zřídit nástroj pro evropské hodnoty na podporu organizací občanské společnosti, které prosazují základní hodnoty v rámci Evropské unie na místní a vnitrostátní úrovni[5],

– s ohledem na své usnesení ze dne 12. září 2018 o návrhu, který vybízí Radu, aby podle čl. 7 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii rozhodla, že existuje zřejmé nebezpečí, že Maďarsko závažně poruší hodnoty, na nichž je Evropská unie založena[6],

– s ohledem na své usnesení ze dne 14. listopadu 2018 o potřebě komplexního mechanismu EU na ochranu demokracie, právního státu a základních práv[7],

– s ohledem na své usnesení ze dne 7. října 2020 o vytvoření mechanismu EU pro demokracii, právní stát a základní práva[8],

– s ohledem na své usnesení ze dne 13. listopadu 2020 o dopadu opatření přijatých v souvislosti s onemocněním COVID-19 na demokracii, právní stát a základní práva[9],

[3] Úř. věst. C 215, 19.6.2018, s. 162.
[4] Úř. věst. C 129, 5.4.2019, s. 13.
[5] Úř. věst. C 390, 18.11.2019, s. 117.
[6] Úř. věst. C 433, 23.12.2019, s. 66.
[7] Úř. věst. C 363, 28.10.2020, s. 45.
[8] Úř. věst. C 395, 29.9.2021, s. 2.
[9] Úř. věst. C 415, 13.10.2021, s. 36.

– s ohledem na své usnesení ze dne 10. června 2021 o stavu právního státu v Evropské unii a uplatňování nařízení o podmíněnosti (EU, Euratom) 2020/2092[10],

– s ohledem na své usnesení ze dne 24. června 2021 o zprávě Komise o stavu právního státu za rok 2020[11],

– s ohledem na své usnesení ze dne 8. července 2021 o vytvoření pokynů pro uplatňování obecného režimu podmíněnosti na ochranu rozpočtu EU[12],

– s ohledem na své usnesení ze dne 11. listopadu 2021 o posílení demokracie a svobody a plurality sdělovacích prostředků v EU: nevhodné využívání občanskoprávních a trestněprávních žalob k umlčení novinářů, nevládních organizací a občanské společnosti[13],

– s ohledem na své usnesení ze dne 15. prosince 2021 o hodnocení preventivních opatření k zamezení korupci, neoprávněným výdajům a zneužívání finančních prostředků EU a členských států v případě fondů pro mimořádné události a ve výdajových oblastech týkajících se řešení krizí[14],

– s ohledem na své usnesení ze dne 8. března 2022 o zmenšujícím se prostoru pro občanskou společnost v Evropě[15],

– s ohledem na své usnesení ze dne 10. března 2022 o právním státu a důsledcích rozsudku Soudního dvora EU[16],

– s ohledem na své usnesení ze dne 19. května 2022 o zprávě Komise o právním státu za rok 2021[17],

– s ohledem na své usnesení ze dne 9. června 2022 o právním státu a případném schválení polského národního plánu pro oživení (RRF)[18],

– s ohledem na své usnesení ze dne 15. září 2022 o návrhu rozhodnutí Rady, kterým se podle čl. 7 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii stanovuje, že existuje zřejmé nebezpečí, že Maďarsko závažně poruší hodnoty, na nichž je Evropská unie založena[19],

– s ohledem na své usnesení ze dne 15. září 2022 o stavu základních práv v Evropské unii v roce 2020 a 2021[20],

---

[10] Úř. věst. C 67, 8.2.2022, s. 86.
[11] Úř. věst. C 81, 18.2.2022, s. 27.
[12] Úř. věst. C 99, 1.3.2022, s. 146.
[13] Úř. věst. C 205, 20.5.2022, s. 2.
[14] Úř. věst. C 251, 30.6.2022, s. 48.
[15] Úř. věst. C 347, 9.9.2022, s. 2.
[16] Úř. věst. C 347, 9.9.2022, s. 168.
[17] Úř. věst. C 479, 16.12.2022, s. 18.
[18] Úř. věst. C 493, 27.12.2022, s. 108.
[19] Přijaté texty, P9_TA(2022)0324.
[20] Přijaté texty, P9_TA(2022)0325.

– s ohledem na své usnesení ze dne 20. října 2022 o právním státě na Maltě pět let po vraždě Daphne Caruanové Galiziové[21],

– s ohledem na své usnesení ze dne 20. října 2022 o rostoucím počtu trestných činů z nenávisti namířených proti osobám LGBTIQ+ v celé Evropě s ohledem na nedávnou homofobní vraždu na Slovensku[22],

– s ohledem na své usnesení ze dne 10. listopadu 2022 o rasové spravedlnosti, nediskriminaci a boji proti rasismu v EU[23],

– s ohledem na své usnesení ze dne 24. listopadu 2022 o posouzení dodržování podmínek v oblasti právního státu podle nařízení o podmíněnosti ze strany Maďarska a aktuálním stavu maďarského plánu pro oživení a odolnost[24],

– s ohledem na své usnesení ze dne 30. března 2023 o zprávě o právním státu 2022 – stavu právního státu v Evropské unii[25],

– s ohledem na zprávu vyšetřovacího výboru PEGA a na usnesení a doporučení výboru PEGA[26],

– s ohledem na zprávy se zpětnou vazbou, zprávy z misí a otázky k písemnému zodpovězení a odpovědi své skupiny pro sledování stavu demokracie, právního státu a dodržování základních práv (DRFMG)[27],

– s ohledem na článek 54 jednacího řádu,

– s ohledem na stanovisko Výboru pro právní záležitosti,

– s ohledem na zprávu Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci (A9-0000/2023),

Soudní systémy

1. opakuje, že nezávislé soudnictví je páteří právního státu, neboť na něm závisí účinná právní ochrana, když dojde k odepření nebo porušení práv a svobod; vyzdvihuje, že nezávislé a účinné soudnictví je zásadní pro provádění právních předpisů EU vzhledem k tomu, že Komise se při prosazování práva EU spoléhá na vnitrostátní justiční orgány; vyjadřuje znepokojení na tím, že se „předpoklad souladu“ může stát „předstíráním souladu“, pokud bude Komise ignorovat nedostatky vnitrostátních justičních orgánů; se znepokojením konstatuje, že ačkoli některé soudní systémy mohou být teoreticky solidní, v některých případech nejsou imunní vůči zmocňování se státu, politickému

[21] Přijaté texty, P9_TA(2022)0371.
[22] Přijaté texty, P9_TA(2022)0372.
[23] Přijaté texty, P9_TA(2022)0389.
[24] Přijaté texty, P9_TA(2022)0422.
[25] Přijaté texty, P9_TA(2023)0094.
[26] Přijaté texty, P9_TA(2023)0244.
[27] Všechny kontrolní činnosti skupiny DRFMG jsou k dispozici zde: https://www.europarl.europa.eu/committees/cs/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662.

vměšování či nepotismu; je si vědom skutečnosti, že toto se obtížně odhaluje pouhým posuzováním formálních struktur; vyzývá proto Komisi, aby provedla kvalitativnější analýzu zahrnující kontextové prvky;

2. konstatuje, že Komise zaznamenala mezi členskými státy EU v souvislosti s nezávislostí soudnictví a soudními zárukami velké rozdíly; bere na vědomí, že zpráva zmiňuje řadu pozitivních iniciativ a průběžný vývoj v oblasti rad pro justici, konkrétně v Lucembursku, Nizozemsku, Portugalsku, Itálii, Švédsku, Finsku a Maďarsku; zdůrazňuje však, že nezávislá posouzení ukazují, že ze čtyř tzv. „super milníků“ souvisejících s nezávislostí soudnictví v Maďarsku se dá za plně zavedený považovat pouze jeden[28]; bere na vědomí, že Komise se domnívá, že otázky spojené s radami pro justici je nadále třeba řešit v Polsku, na Slovensku, v Bulharsku, Španělsku a na Kypru; se znepokojením konstatuje, že disciplinární řízení lze použít jako prostředek k omezení nezávislosti soudnictví, jako tomu je v případě Polska a Bulharska; bere na vědomí, že Komise konečně podala Soudnímu dvoru Evropské unie (SDEU) žalobu na Polsko kvůli porušování právních předpisů EU jeho Ústavním soudem;

3. konstatuje, že Komise došla k závěru, že zatímco některé členské státy, včetně Finska, Rakouska, Slovinska, Kypru, Švédska a Maďarska, přijaly nebo oznámily iniciativy s cílem zlepšit procesy jmenování soudců a fungování vyšších soudů, v souvislosti se jmenováním soudců na vyšší soudy dále přetrvávají problémy na Maltě, v Řecku, Litvě, Lotyšsku a Irsku; vyzdvihuje, že v Polsku přetrvávají vážné obavy týkající se dříve jmenovaných soudců Nejvyššího soudu, včetně jeho první předsedkyně, a týkající se trvalého neprovádění rozhodnutí SDEU o předběžné otázce ohledně jmenování soudců do komory pro mimořádnou kontrolu; konstatuje, že Komise zjistila, že na Slovenku nadále vyvolává otázky zavedení trestného činu zneužití práva pro soudce v souvislosti s jejich soudními rozhodnutími, neboť má na soudce negativní psychologický dopad a zatěžuje vyšetřovací orgány;

Korupce

4. opakuje, že korupce představuje závažné ohrožení právního státu a vážně podkopává důvěru v demokracii a rovnost před zákonem; vyzývá členské státy, aby vynaložily větší úsilí na vymýcení korupce;

5. vyjadřuje politování nad tím, že navzdory skutečnosti, že všechny členské státy mají zavedené protikorupční strategie, vnímání korupce se v rámci EU zásadně liší, přičemž Dánsko, Finsko, Švédsko a Nizozemsko patří mezi nejméně korupční země a na druhé straně v případě Bulharska, Malty, Maďarska, Řecka a Slovinska je vnímaná míra korupce znepokojivá[29]; se znepokojením konstatuje, že Komise zjistila, že některé členské státy, jako je Bulharsko, Malta, Maďarsko, Řecko a Slovinsko, ještě musí prokázat solidní výsledky při vyšetřování a stíhání případů korupce na vysoké úrovni, které povedou k pravomocným odsouzením, jež budou mít odrazující účinek;

6. podtrhuje, že vlády členských států a představitelé EU by měli jít příkladem tím, že se zdrží veškerých korupčních praktik a že do vyšetřování korupce nebudou zasahovat

[28] Maďarský helsinský výbor, *Aktualizované souhrnné hodnocení týkající se dodržování čtyř „super milníků“ zaměřených na obnovu nezávislosti soudnictví ze strany Maďarska*, 9. října 2023.
[29] Transparency International, *Index vnímání korupce*, 31. ledna 2023.

žádné vládní ani politické vlivy; poukazuje na to, že do korupce mohou být zapojeni i představitelé EU, jak to ukázala kauza „Katargate“, proto opakuje svou výzvu, aby se výroční zpráva vztahovala rovněž na orgány EU;

7. odsuzuje skutečnost, že Malta nadále provozuje režim občanství pro investory, který představuje závažné riziko korupce a dalších trestných činů, zejména s ohledem na kroky, které přijalo několik jiných členských států v zájmu zajištění, že budou režimy občanství pro investory zrušeny; znovu potvrzuje svůj postoj, že by Komise měla využít své výsady navrhnout právní předpisy a iniciovat unijní legislativní zákaz všech režimů občanství pro investory v EU;

8. domnívá se, členství v Úřadu evropského veřejného žalobce (EPPO) by mělo být podmínkou pro získání finančních prostředků EU; opakuje svou výzvu k rozšíření mandátu úřadu EPPO;

9. konstatuje, že korupce může zahrnovat vnitrostátní orgány, včetně soudních a policejních orgánů, které jsou právě těmi orgány, které proti ní mají bojovat; domnívá se, že orgány EU, jako je Europol, by mohly hrát při vyšetřování korupce a zajišťování důkazů významnou roli, překážkou je však požadavek na vnitrostátní souhlas se zapojením Europolu; vyzývá k posílení mandátu Europolu, aby mohl vyšetřovat případy korupce výše popsaného typu;

Nezávislé orgány

10. zdůrazňuje, že systém brzd a protivah může fungovat pouze tehdy, pokud budou moci fungovat veřejní ochránci práv, vnitrostátní instituce pro lidská práva, kontrolní úřady, orgány pro rovné zacházení a další nezávislé orgány a pokud se budou těšit dostatečně širokým mandátům, nezávislosti a náležitému financování;

11. konstatuje, že podle Komise se situace mezi členskými značně liší, přičemž k určitému vývoji správným směrem došlo na Kypru, na Slovensku, v Lucemburku, Portugalsku, Slovinsku a Polsku, výzvy přetrvávají v Litvě, Maďarsku a Chorvatsku, žádná vnitrostátní instituce pro lidská práva zatím nebyla zřízena v Itálii, Česku, na Maltě a v Rumunsku, k prodlení při jmenování do různých nezávislých orgánů došlo v Bulharsku, Španělsku a Rakousku a v Polsku je ohroženo efektivní fungování Nejvyššího kontrolního úřadu; s velkým znepokojením bere na vědomí nedávný vývoj v Řecku, kde jsou nezávislé orgány, jako je Řecký úřad pro bezpečnost komunikace a soukromí a Řecký úřad pro ochranu osobních údajů, pod stále rostoucím tlakem kvůli své práci týkající se nezákonného používání špionážního softwaru, kdy byli řeckým parlamentem spěšně vyměněni členové představenstva Řeckého úřadu pro bezpečnost komunikace a soukromí, a to zřejmě kvůli bezprostředně plánovanému rozhodnutí Řeckého úřadu pro bezpečnost komunikace a soukromí uložit pokutu řecké zpravodajské službě;

Pluralita a svoboda sdělovacích prostředků

12. zdůrazňuje, že bez plurality a svobody sdělovacích prostředků nemůže fungovat demokratický život a právní stát;

13. vyzdvihuje význam transparentnosti vlastnictví sdělovacích prostředků; bere na vědomí, že Komise došla k názoru, že od zprávy o právním státu za rok 2022 byly přijaty nové právní předpisy posilující transparentnost vlastnictví sdělovacích prostředků nebo zlepšující veřejnou dostupnost informací o vlastnictví sdělovacích prostředků v Řecku, Lucemburku a Švédsku a tyto právní předpisy byly posíleny na Kypru, přičemž změny v Bulharsku, Česku a Francii se dosud projednávají; zároveň bere na vědomí, že Komise zjistila, že regulační orgány pro sdělovací prostředky nejsou chráněny dostatečnými zárukami před nepatřičným politickým vlivem a některým těmto orgánům schází zdroje, a to zejména v Maďarsku, Slovinsku, Polsku, Řecku a Rumunsku;

14. vyzdvihuje význam redakční nezávislosti veřejnoprávních sdělovacích prostředků a povinnost všech členských států ji respektovat;

15. vyzývá Radu a Komisi, aby poskytly odpovídající finanční prostředky nezávislým evropským kvalitním sdělovacím prostředkům na vnitrostátní, regionální a místní úrovni;

Ochrana novinářů

16. připomíná, že nezávislá žurnalistika je klíčovým aspektem demokratického právního státu, jelikož je součástí základního systému brzd a protivah a působí v rámci veřejné kontroly; vyjadřuje své znepokojení nad záměrnými pokusy několika vlád umlčet novináře, kteří odkrývají pochybení;

17. vyjadřuje politování nad znepokojivými trendy v oblasti bezpečnosti novinářů v několika členských státech; konstatuje, že platforma Rady Evropy podporující ochranu žurnalistiky a bezpečnost novinářů zaznamenala od roku 2015 více než 1 600 upozornění na hrozby; vyjadřuje politování nad zastrašováním novinářů během volebních kampaní, k čemuž například došlo při nedávných volbách na Slovensku;

18. vyjadřuje politování nad tím, že navzdory obavám, jež vyjádřily různé mezinárodní organizace, nejsou ustanovení proti strategickým žalobám proti účasti veřejnosti navržená Maltou dostatečná, aby ochránila práci novinářů[30]; vyzývá řeckou vládu, aby se zabývala vážnými problémy, které odhalilo sdružení Media Freedom Rapid Response, které sleduje, monitoruje a reaguje na porušování svobody tisku a sdělovacích prostředků, zejména spojenými se svévolným sledováním, beztrestností nebo trestnými činy proti novinářům, strategickými žalobami proti účasti veřejnosti, nezávislostí sdělovacích prostředků a pluralismem[31]; s velkým znepokojením bere na vědomí nedávné zadržení reportérky francouzskými orgány, zřejmě za účelem odhalení jejích zdrojů, jakož i protiprávní odposlouchávání nizozemského novináře pracujícího pro „De Correspondent“;

19. vyzývá orgány EU, aby urychleně dosáhly dohody ohledně ambiciózní směrnice proti strategickým žalobám proti účasti veřejnosti; vyzývá Komisi, aby prozkoumala

[30] Komisařka Rady Evropy pro lidská práva, *Dopis předsedovi poslanecké sněmovny Malty*, 26. září 2023.
[31] Mezinárodní tiskový institut, *Murdered, surveilled and sued: decisive action needed to protect journalists and salvage press freedom in Greece (Vražděni, sledováni, žalováni: jsou zapotřebí rozhodné kroky k ochraně novinářů a k záchraně svobody tisku v Řecku),* 27. září 2023.

možnosti přijetí dalších právních předpisů, které by se vztahovaly na všechny případy strategických žalob proti účasti veřejnosti;

20. důrazně odsuzuje skutečnost, že v případě vraždy Giorgose Karaivaze neproběhlo seriózní vyšetřování; konstatuje, že dva údajní vrazi byli zadrženi více než dva roky od vraždy na základě důkazů, které zřejmě měla policie k dispozici celou dobu; domnívá se, že strůjce vraždy stále nebyl odhalen; konstatuje, že Karaivaz – stejně jako Daphne Caruanová Galiziová a Ján Kuciak – vyšetřoval korupci a trestné činy a mohl si znepřátelit osoby na vysokých místech, včetně politických kruhů; poukazuje na to, že podezřelý strůjce vraždy Daphne Caruanové Galiziové dosud nebyl postaven před soud a zároveň orgány dostatečně nevyřešily všechny případy korupce a trestných činů, jimiž se zabývala;

21. odsuzuje protiprávní sledování novinářů, zejména pomocí špionážního softwaru; je rozčarován, že Komise odmítá zavést všechna doporučení zvláštního vyšetřovacího výboru pro Pegasus, a považuje to za nečinnost; poukazuje na to, že v žádném z mnoha stovek případů zneužití špionážního softwaru proti novinářům, aktivistům, politikům, právníkům a jiným politickým terčům nebylo učiněno spravedlnosti zadost; dochází proto k názoru, že na rozdíl od předpokladu Komise není mnoho vnitrostátních orgánů ochotno ani schopno tuto záležitost řešit, a tudíž oběti zůstávají bez účinné právní ochrany a demokracie nechráněna; je hluboce znepokojen odrazujícím účinkem beztrestnosti spojené se zneužitím špionážního softwaru proti novinářům a jejich zdrojům;

22. zdůrazňuje, že dopad nezákonného používání špionážního softwaru je mnohem výraznější v členských státech, kde jsou orgány, které by obvykle byly pověřeny vyšetřováním, zjednáváním nápravy pro dotčené osoby a zajišťování vyvozování odpovědnosti, kontrolovány státem, a kde nastala krize právního státu a je ohrožena nezávislost soudní moci, pročež se na tyto vnitrostátní orgány nelze spolehnout; vyzývá proto Komisi, aby ve zprávě o právním státu zavedla zvláštní monitorování a doporučení pro jednotlivé země v oblasti protiprávního používání špionážního softwaru a posoudila míru reakce státních orgánů, aby byla pro dotčené osoby zajištěna náprava;

Transparentnost a přístup k informacím

23. vyjadřuje politování nad neustálými obtížemi, jimž čelí mnoho občanů, novinářů a poslanců v členských státech při získávání informací a přístupu k dokumentům; vyzdvihuje, že veřejné orgány příliš často záměrně maří přístup k informacím a dokumentům, jako například nepřiměřeným zdržováním rozhodnutí nebo poskytováním pouze zdánlivého přístupu tím, že informace zpřístupní jen částečně;

Prostor pro občanskou společnost

24. uznává klíčovou úlohu občanské společnosti a zdravého občanského prostoru pro prosazování a ochranu právního státu a opakuje svou výzvu, aby byla podmínkám občanské společnosti v členských státech věnována samostatná kapitola; konstatuje, že Komise zjistila, že Malta, Irsko, Bulharsko, Litva a Německo oznámily nebo zahájily iniciativy ke zlepšení rámce pro občanskou společnost, a zjistila, že občanská

společnost čelí zvláštním problémům na Kypru, v Řecku, Španělsku, Itálii a Francii a závažné systémové restrikce přetrvávají v Maďarsku a Polsku; vyzývá všechny členské státy, aby uznávaly organizace občanské společnosti jako významné zúčastněné strany v rámci demokratického života a vytvářely příznivé prostředí pro občanskou společnost;

25. vyzývá Komisi, aby prostřednictvím vyčleněných finančních prostředků dále investovala do budování kapacit organizací občanské společnosti s cílem monitorovat situaci v oblasti právního státu v členských státech a podávat o ní zprávy a aby zajistila odpovídající ochranu organizací občanské společnosti zapojených do tohoto procesu;

Ochrana menšin

26. konstatuje, že zhoršování situace v oblasti demokracie a právního státu a omezování práv menšin jdou často ruku v ruce, a znovu podtrhuje, že v budoucích zprávách je zapotřebí komplexní přístup k monitorování demokracie, právního státu a základních práv; vyjadřuje politování nad tím, že v oblasti ochrany menšin nebylo napříč EU dosaženo pokroku; odsuzuje nenávistné výroky, a to i ze strany vládních nebo politických představitelů, proti menšinovým skupinám;

27. vyzývá členské státy EU, aby učinily z ochrany práv LGBTIQ+ osob skutečnou a průřezovou prioritu napříč všemi oblastmi politiky; vyzývá Komisi, aby využila všech dostupných prostředků k zajištění dodržování práv LGBTIQ osob v celé EU, včetně použití řízení o nesplnění povinnosti proti členským státům; vyzývá členské státy, aby zohlednily dvanáct doporučení Řídícího výboru Rady Evropy pro boj proti diskriminaci, pro rozmanitost a inkluzi, jež mají za cíl vymýtit trestné činy z nenávisti vůči LGBTIQ+ osobám, jakož i doporučení Evropské komise proti rasismu a nesnášenlivosti[32]; bere na vědomí nedávný rumunský návrh zákona, jehož cílem je vyhovět rozsudku Soudního dvora Evropské unie ve věci *Coman* z roku 2018[33], jakož i kritiku, že tento návrh zákona provádí dotčený rozsudek pouze velmi úzce a že nezaručuje rovná práva pro stejnopohlavní páry[34];

28. znovu potvrzuje, že práva žen jsou lidskými právy a že nic nemůže ospravedlnit zhoršování situace v oblasti práv žen a jejich autonomie; odsuzuje zejména útoky na sexuální a reprodukční zdraví a práva žen a dívek, které se odehrávají v několika členských státech; je přesvědčen, že právo na bezpečný a zákonný potrat by mělo být zakotveno v Listině základních práv;

29. vyzývá Komisi, aby do další zprávy zahrnula nový zvláštní pilíř týkající se ochrany menšin a mapující všechny formy xenofobie, rasismu, antisemitismu, islamofobie,

---

[32] Rada Evropy, Řídící výbor pro boj proti diskriminaci, pro rozmanitost a inkluzi, Tematický přezkum provádění doporučení CM/Rec(2010)5, 14. září 2023; Rada Evropy, Evropská komise proti rasismu a nesnášenlivosti Všeobecné politické doporučení Evropské komise proti rasismu a nesnášenlivosti č. 17 o předcházení a potírání nesnášenlivosti a diskriminace vůči LGBTI osobám, 28. září 2023.

[33] Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. června 2018, žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 267 SFEU od Curtea Constituțională (Ústavní soud, Rumunsko), ECLI:EU:C:2018:385.

[34] Euractiv, *Romanian LGBTQ+ community wants equal rights, not special conditions (Rumunská LGBTQ+ komunita chce stejná práva, nikoli zvláštní podmínky)*, 22. září 2023.

nesnášenlivosti vůči Romům a nesnášenlivosti vůči LGBTIQ osobám ve všech členských státech;

30. vyjadřuje zklamání nad pomalým postupem Komise, pokud jde o řešení nedodržování právních předpisů a judikatury v oblasti základních práv ze strany členských států; odmítá výklad Komise, že odmítnutí vnitrostátních orgánů dodržovat rozsudky Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) v případech týkajících se základních práv představují „jednotlivé případy“ a jako takové by neměly být předmětem řízení o nesplnění povinnosti; naléhavě vyzývá Komisi, aby jakožto strážkyně Smluv plnila svou povinnost vymáhat právní předpisy EU v oblasti lidských práv a nespoléhala se na „soukromoprávní prosazování“;

Průřezové závěry o stavu demokracie, právního státu a základních práv v celé EU

31. ve světle výše uvedených skutečností vyjadřuje své hluboké znepokojení nad tím, že v celé EU dochází k oslabování demokracie, právního státu a základních práv; zdůrazňuje, že ačkoli situace představená Komisí ve zprávě o právním státu odkrývá znepokojivý vývoj v mnoha oblastech, situace vypadá ještě znepokojivěji, zohledníme-li další nezávislé zprávy a zdroje; zdůrazňuje, že přestože jsou některé členské státy vzorným příkladem, pokud jde o ochranu a podporu demokracie, právního státu a základních práv, ve vzájemně provázané a otevřené Evropské unii oslabování těchto hodnot v jiných členských státech ohrožuje a narušuje orgány EU a situaci v EU jako celku;

Prosazování práva EU

32. konstatuje, že řádné prosazování veškerých právních předpisů EU je základní podmínkou pro unii založenou na právním státu; odsuzuje někdy otevřené a bezostyšné nedodržování právních předpisů EU v několika oblastech, jako je azylová politika, uplatňování sankcí a právo v oblasti lidských práv, ze strany několika členských států; vyzdvihuje, že to představuje riziko, že se z EU stane „prostor nezákonnosti“, kde se některé členské státy cítí rovnocennější než ostatní a unijní práva a svobody občanů nejsou chráněny rovnoměrně;

33. připomíná Komisi, že je v první řadě a především strážkyní Smluv; zdůrazňuje, že vydání zprávy není dostačující k posílení naší unie založené na právním státu, ale tato zpráva by měla vést ke konkrétním donucovacím opatřením, zejména pokud nejsou plně dodržována doporučení;

34. vyjadřuje hluboké politování nad tím, že Komise nepřijímá důraznější opatření k prosazování práva EU; vyzývá proto Komisi, aby zvýšila počet nových řízení o nesplnění povinnosti a aby stávající řízení o nesplnění povinnosti prosazovala s větší smělostí a naléhavostí; vyzývá Komisi, aby nepoužívala „dialog“ s členskými státy ani „pilotní“ řízení jako otevřené prostředky k zamezení zahájení skutečného řízení o nesplnění povinnosti; vyzývá Komisi, aby přehodnotila svou politiku – která nemá oporu ve Smlouvách – nepoužívat žaloby pro nesplnění povinnosti v „jednotlivých případech“, neboť tato praxe má za následek závažné odpírání práv občanů v celé EU, zejména tam, kde místní vlády odmítají dodržovat právní předpisy EU nebo rozsudky

SDEU, jelikož povětšinou tyto případy nejsou jednotlivé, ale souvisejí se strategickými a základními problémy;

35. bere na vědomí přetrvávající problém neúplného provádění rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a bere na vědomí nedávná rozhodnutí Výboru ministrů Rady Evropy[1]; vítá zahrnutí systémových ukazatelů týkajících se provádění zásadních rozsudků ESLP do zprávy o právním státu od jejího vydání z roku 2022; vyzývá však Komisi, aby vytvořila srovnávací přehled ukazatelů věnovaný monitorování provádění úplně všech rozsudků SDEU a ESLP, které souvisí s demokracií, právním státem a základními právy, a aby ho plně začlenila do výroční zprávy o právním státu; vyzývá členské státy, aby bezodkladně provedly dosud nezavedené rozsudky, a vyzývá Komisi, aby posoudila důsledky pro dodržování právních předpisů EU a v případě potřeby podala žaloby pro nesplnění povinnosti;

Zpráva o právním státu coby nástroj

36. uznává, že zpráva o právním státu se stala měřítkem práce orgánů EU v oblasti otázek právního státu v EU i v konkrétních členských státech;

37. uznává, že zpráva Komise o právním státu se od zahájení svého vydávání v roce 2020 stala komplexnější; vyjadřuje však politování nad tím, že vydání zprávy z roku 2023 nebylo výrazně rozšířeno přidáním nového komplexního pilíře; opakuje svůj postoj, že zpráva by měla pokrývat celý rozsah hodnot z článku 2 SEU, jelikož je nelze chápat odděleně; vyzývá Komisi, aby příští rok rozsah zprávy rozšířila;

38. je znepokojen tím, že Komise kvůli své snaze být věcná a nestranná někdy nakonec při určování problémů v oblasti právního státu v členských státech vystupuje až příliš diplomaticky a nepřesně; vyjadřuje politování nad tím, že eufemistický jazyk a uměle stejný počet závěrů a doporučení pro každý členský stát zakrývají skutečné rozdíly mezi členskými státy; domnívá se, že hodnocení plnění doporučení by mělo být přesnější a kvalitativnější a nemělo by se opírat pouze o změny právních předpisů, ale rovněž o skutečné a nezávislé důkazy o jejich provádění v praxi; poznamenává, že místy výrazné rozdíly mezi shrnutími kapitol věnovaných jednotlivým zemím a jejich podrobným obsahem naznačují redakční zásahy;

39. znovu připomíná, že mnoho z těchto problémů by bylo možné překonat zahrnutím nezávislé skupiny odborníků do přípravy zprávy, neboť by byli méně svázáni diplomatickými ohledy; vzývá Komisi, aby přehodnotila svůj postoj k tomuto aspektu a prozkoumala všechny možnosti zapojení nezávislých odborníků do budoucích vydání zprávy o právním státu;

40. potvrzuje, že výroční zpráva o právním státu není cílem sama o sobě, neboť pouhé monitorování situace nestačí, ale mělo by u zjištěných nedostatků vést ke konkrétním donucovacím opatřením;

Interinstitucionální spolupráce a postupy v oblasti právního státu

41. bere na vědomí probíhající hodnocení dialogu Rady o právním státě, které provádí Rada, a její stanovisko, že v této souvislosti zváží možnou další interinstitucionální

spolupráci; vyzývá Radu, aby svůj dialog o právním státě učinila inkluzivnějším tím, že na jeho zasedání pozve další orgány a zúčastněné strany, zejména orgány Rady Evropy, jako je Benátská komise, jakož i zástupce Evropského parlamentu;

42. vyjadřuje politování nad tím, že Komise a Rada doposud odmítají nabídku Parlamentu uzavřít interinstitucionální dohodu týkající se právního státu; znovu potvrzuje svoji ochotu zahájit jednání o této dohodě;

43. vyzývá ostatní orgány, aby mezitím alespoň prozkoumaly možnost další spolupráce v rámci navrhovaného interinstitucionálního pilotního projektu zaměřeného na demokracii, právní stát a základní práva, což by pomohlo budovat mezi orgány praktickým způsobem důvěru, zejména sdílením postupů monitorování, dialogu a setkávání;

44. odsuzuje, že v probíhajícím postupu podle čl. 7 odst. 1 SEU nedošlo k absolutně žádnému pokroku; naléhavě vyzývá Radu, aby se zabývala veškerým novým vývojem, který má dopad na právní stát, demokracii a základní práva; znovu opakuje svou výzvu, aby se Rada zabývala doporučeními v rámci tohoto postupu, a zdůrazňuje, že jakékoli další odkládání takového jednání by znamenalo porušení zásady právního státu ze strany samotné Radou; trvá na tom, aby byla respektována úloha a pravomoci Parlamentu;

45. vyzývá Komisi, aby začlenila podmínky v oblasti demokracie, právního státu a základních práv do všech rozpočtových nástrojů a postupů, přísně je monitorovala a zachovávala je; vyzývá Komisi, aby v této souvislosti Maďarsku neodblokovala žádné finanční prostředky v oblasti soudržnosti, dokud nebudou plně splněny všechny základní podmínky a soudnictví v tomto členském státě nebude možné považovat za zcela nezávislé teoreticky i prakticky; vyzývá Komisi a Radu, aby v případě potřeby dále a bezodkladně uplatňovaly nařízení o podmíněnosti dodržováním zásad právního státu a aby nerušily opatření přijatá v případě Maďarska, dokud nebudou účinně splněny všechny milníky; vyzývá Komisi, aby důsledně ověřovala, zda jsou plněny milníky v oblasti právního státu v jednotlivých plánech pro oživení a odolnost členských států, které slouží jako podmínka pro vyplácení finančních prostředků, když členské státy předloží žádost o platbu; vyzývá Komisi, aby hlavní odpovědnost za uplatňování těchto podmínek svěřila komisařům odpovědným za právní stát;

°

° °

46. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě a Komisi.